

BEROEPSKWALIFICATIEDOSSIER

Data-conservator

////////////////////////////////////

BK-0574-1

1. Globaal

1.1 TITEL

Data-conservator

1.2 DEFINITIE

De data-conservator bepaalt mee het beleid voor en over erfgoeddata en de informatiesystemen voor de erfgoedwerking en beheert deze data teneinde ze duurzaam te bewaren en ze beschikbaar te maken voor intern en extern hergebruik.

1.3 EXTRA INFORMATIE

Beleidscontext

De Vlaamse overheid voert een beleid voor Onroerend Erfgoed (gewestmaterie) en voor Cultureel Erfgoed, zowel roerend als immaterieel erfgoed (gemeenschapsmaterie). Beide beleidsdomeinen hebben op Vlaams niveau een eigen regelgeving.

De uitdagingen waarvoor beide sectoren staan, kennen vele gelijkenissen. Digitalisering heeft een steeds grotere impact op de cultuur- en erfgoedsector. In 2017 lanceerde de minister van cultuur daarom al de visienota “Een Vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk”. De Strategische Visienota Cultureel Erfgoed uit 2021 neemt het “Aanmoedigen en versterken van de digitale transformatie” op als één van de acht beleidsprioriteiten voor de komende jaren voor de cultureel-erfgoedsector. Het onderzoek “Cultuur na Corona” (uit 2021) toonde aan dat de cultureel-erfgoedsector al stappen heeft gezet op het vlak van digitalisering, maar dat de uitdagingen voor de toekomst ook nog groot zijn.

Uit de gevoerde beleidstrajecten en het onderzoek blijken sterke noden op het vlak van digitale infrastructuur en de ontwikkeling van digitale competenties en deskundigheid van personeel. Er zijn steeds meer vacatures voor digitale profielen in de erfgoedsector, maar het is in de praktijk moeilijk om de juiste mensen te vinden. Wat vooral ontbreekt zijn bruggenbouwers tussen IT en inhoudelijke profielen. Om erfgoeddata te beheren heeft men immers contextkennis nodig.

Wat is erfgoed?

Erfgoed bestaat uit onroerende, roerende en immateriële culturele uitingen uit het verleden, zowel analoog als digitaal, die vandaag gemeenschappelijke betekenissen en waarden krijgen en die over generaties heen worden doorgegeven aan de toekomst. Erfgoed verbindt dus heden, verleden en

toekomst.

- Onroerend erfgoed is grondgebonden erfgoed dat men niet kan verplaatsen bv. monumenten, landschappen, archeologische sites of delen hiervan.
- Roerend erfgoed verwijst naar 'materiële' of 'tastbare' culturele uitingen (bv. schilderijen, machines, documenten, boeken, verzamelingen) die in principe verplaatst kunnen worden. Digitaal erfgoed wordt hier beschouwd als roerend erfgoed, dat vanwege zijn specificiteit een eigen benadering vraagt. Het gaat om erfgoed dat digitaal gecodeerd is bv. apps, audiovisueel materiaal, datasets, ...
- Immaterieel erfgoed omvat niet tastbare culturele uitingen. Het zijn gewoontes, kennis en praktijken van een gemeenschap of groep vandaag, die men vanuit vorige generaties heeft meegekregen, en die de gemeenschap of groep in consensus voldoende belangrijk acht om door te geven aan toekomstige generaties. Immaterieel erfgoed gaat mee met de tijd, verandert en evolueert mee met de context.

Erfgoedgemeenschappen spelen een cruciale rol in het doorgeven van erfgoed naar de toekomst. Dat zijn gemeenschappen die bestaan uit organisaties en personen die een bijzondere waarde hechten aan erfgoed, en die dat willen behouden en doorgeven.

Wat is erfgoedwerking?

De erfgoedwerking bevat een geheel van taken en processen dat een kwaliteitsvolle zorg voor en omgang met erfgoed garandeert.

In het Cultureelerfgoeddecreet worden de basistaken van een cultureel-erfgoedwerking benoemd. Het onroerend erfgoeddecreet vermeldt deze taken impliciet ook:

- herkennen en verzamelen: het benoemen, in kaart brengen, registreren, documenteren, waarderen, verwerven, selecteren en herbestemmen van cultureel erfgoed;
- behouden en borgen: het verzekeren van het voortbestaan van cultureel erfgoed door het in adequate omstandigheden te bewaren, te conserveren, te restaureren, te actualiseren, te borgen en door te geven;
- onderzoeken: het onderzoeken van cultureel erfgoed en van cultureel-erfgoedwerking of het stimuleren en faciliteren van dit onderzoek;
- presenteren en toeleiden: het delen van cultureel erfgoed met cultureel-erfgoedgemeenschappen, met het grote publiek of met specifieke doelgroepen via presentatie, toeleiding, educatie en door het beschikbaar te maken voor raadpleging en gebruik;
- participeren: het actief betrekken van de maatschappij, in het bijzonder van cultureel-erfgoedgemeenschappen, bij cultureel-erfgoedwerking.

Al deze kerntaken kennen digitale uitdagingen.

De competenties uit de beroepskwalificatie zijn van toepassing op één of meerdere soorten erfgoed en op verschillende erfgoedprocessen. Afhankelijk van het type erfgoed zal de volgorde en de invulling van de activiteiten verschillend zijn. In het geval van immaterieel erfgoed ligt het initiatief voor een erfgoedwerking bij de erfgoedgemeenschap en wordt vooral een begeleidende rol opgenomen.

In het dossier is op meerdere plaatsen sprake van metadata en metadatering. We onderscheiden drie soorten metadata:

- descriptieve metadata: gegevens voor het identificeren, contextualiseren en vinden van bronnen;
- structurele metadata: gegevens die de relatie vastleggen tussen individuele bronnen die samen een eenheid vormen;
- administratieve metadata: gegevens over het beheer van de bron, m.n. rechtenbeheer, preservatie en conservering, en technische kenmerken van de bron.

(Bron: <https://www.projectcest.be/wiki/Glossarium:Metadata>)

1.4 SECTOREN

- Overige (PC200 Aanvullend PC bedienden)
- Social profit (PC329 Socio-culturele sector)

1.5 BETROKKEN (ARBEIDSMARKT)ACTOREN

Hoofdindieners

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw

Mede-indieners

Agentschap Onroerend erfgoed

Vlaamse Erfgoedbibliotheken vzw

Vlaamse Kunstcollectie vzw

Meemoo (Vlaams Instituut voor het Archief)

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Werkplaats immaterieel erfgoed

1.6 REFERENTIEKADER

Gehanteerde referentiekaders

- Competent 2.0 Beroepscompetentieprofiel: OP-458 Erfgoedkundige
- Competent 2.0 Beroepscompetentieprofiel: OP-660 Archiefdeskundige
- Competent 2.0 Beroepscompetentieprofiel: OP-195 Systeembeheerder

Relatie tot het referentiekader

De basisactiviteiten uit het beroepscompetentieprofiel van de erfgoedkundige (OP-458), de archiefdeskundige (OP-660) en de systeembeheerder (OP 195) werden deels in dit dossier overgenomen en geherformuleerd.

Bijkomend werden volgende activiteiten toegevoegd door de sector omwille van hun belangrijkheid voor dit beroep:

- Gaat op een respectvolle en deskundige manier om met de erfgoedgemeenschap
- Houdt rekening met de juridische en ethische status van het erfgoed en onderneemt actie indien nodig

2. Competenties

2.1 OPSOMMING COMPETENTIES

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
1. Ontwikkelt de eigen deskundigheid				
<ul style="list-style-type: none"> Blijft op de hoogte van relevante nieuwe inzichten en methodes 	✓			<ul style="list-style-type: none"> Kennis van relevante vakgerichte literatuur Kennis van kantoorsoftware Kennis van (strategische) communicatietechnieken Kennis van een relevante (kunst)historische context Kennis van GIS of locatiegebonden informatie Grondige kennis van de erfgoedsector Grondige kennis van informatiebeheer Grondige kennis van relevante (internationale) standaarden, inzichten en methodes voor het beschrijven en het omgaan met erfgoed en digitale bestanden (bv. zie oplistings bij Project CEST, OSLO-standaarden register,...)
<ul style="list-style-type: none"> Doet voorstellen voor eigen vorming en opleiding 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Volgt opleidingen 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Neemt deel en werkt mee aan studiedagen, werkgroepen, colloquia 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Zorgt voor een doorstroming van de opgebouwde deskundigheid 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Onderhoudt een netwerk met collega-erfgoedwerkers binnen en buiten de organisatie 	✓			
2. Gaat op een methodische en duurzame manier om met erfgoed				
<ul style="list-style-type: none"> Organiseert de eigen werkplanning volgens de vooropgestelde doelstellingen 	✓			<ul style="list-style-type: none"> Basiskennis van veiligheidsvoorschriften voor het omgaan met erfgoed(data) Kennis van FAIR principles Kennis van methodologie en procedures voor inventarisatie en/of collectiemanagement Grondige kennis van informatiebeheer Grondige kennis van relevante
<ul style="list-style-type: none"> Past de methodologie en procedures voor informatiebeheer toe, waaronder inventarisatie en/of collectiemanagement 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Kiest in overleg met de verantwoordelijke standaarden voor (digitale) opslag en registratie passend bij het erfgoed 		✓		

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
<ul style="list-style-type: none"> Past principes van duurzaamheid toe op alle fasen van de levensloop van erfgoeddata 	✓			(internationale) standaarden, inzichten en methodes voor het beschrijven en het omgaan met erfgoed en digitale bestanden (bv. zie oplistijng bij Project CEST, OSLO-standaarden register,...)
3. Gaat op een respectvolle en deskundige manier om met de erfgoedgemeenschap				
<ul style="list-style-type: none"> Past de specifieke ethische codes toe 	✓			<ul style="list-style-type: none"> Basiskennis van de relevante internationale conventies (bv. UNESCO, Europese wetgeving,...) Kennis van de erfgoedgemeenschap en de diverse betrokkenen binnen die gemeenschap Kennis van de relevante ethische codes (bv. ICOM, ICOMOS, ECCO, IFLA, ICA, UNESCO,...) Kennis van de ethische principes, verbonden aan de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed Kennis van gepaste communicatie en werkvormen in het kader van participatie en dialoog met de erfgoedgemeenschap Kennis van relevante crowdsourcingstechnieken
<ul style="list-style-type: none"> Motiveert en betreft de erfgoedgemeenschap bij de (digitale) registratie van erfgoed indien relevant 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Respecteert en erkent de waarde en diversiteit van de erfgoedgemeenschap 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Communiqueert transparant met de erfgoedgemeenschap 	✓			
4. Houdt rekening met de juridische en ethische status van het erfgoed en onderneemt actie indien nodig				
<ul style="list-style-type: none"> Past de specifieke ethische codes toe 	✓			<ul style="list-style-type: none"> Basiskennis van de relevante internationale conventies (bv. UNESCO, Europese wetgeving,...) Kennis van de relevante ethische codes (bv. ICOM, ICOMOS, ECCO, IFLA, ICA, UNESCO,...) Kennis van de ethische principes, verbonden aan de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed
<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met intellectuele eigendomsrechten die rusten op het erfgoed en linkt het erfgoed indien nodig aan hergebruiklicenties 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Koppelt terug met juridische experts indien nodig 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Past de relevante wetgeving rond 	✓			

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
databescherming en online privacy toe				<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van relevante wetgeving rond databescherming en online privacy • Kennis van intellectuele eigendomsrechten • Grondige kennis van hergebruiklicenties (bv. Rights Statement en Creative Commons,...)
5. Adviseert het beleid van de organisatie over de processen op vlak van databeleid en de optimalisatie ervan				
<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert het beleid over het interne informatie- en metadatalelid van de organisatie 	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van (strategische) communicatietechnieken • Kennis van digitale inventarisatietechnieken • Kennis van de systeemarchitectuur • Kennis van de visie en de doelstellingen op korte en lange termijn van de organisatie • Kennis van adviestechnieken • Grondige kennis van de erfgoedsector • Grondige kennis van informatiebeheer • Grondige kennis van de organisatie(structuur)
<ul style="list-style-type: none"> • Analyseert en rapporteert over de geboekte resultaten op vlak van databeleid 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert het beleid over optimalisatie van de werking (workflows, automatisering van processen) 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert het beleid over het ter beschikking stellen van erfgoeddata voor intern en extern hergebruik 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Werkt nauw samen met en adviseert alle betrokken diensten van de organisatie 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Detecteert en analyseert problemen en werkt een oplossingsstrategie uit 		✓		
<ul style="list-style-type: none"> • Monitort het gebruik van platformen en doet verbetervoorstellen 		✓		
6. Coördineert het interne informatie- en metadatalelid van de organisatie				
<ul style="list-style-type: none"> • Maakt een datamanagementplan en implementeert het 	✓			<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van (strategische) communicatietechnieken • Kennis van FAIR principles • Kennis van de systeemarchitectuur • Kennis van processen die gepaard gaan bij het vergaren, registreren,

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
<ul style="list-style-type: none"> • Coördineert ondersteunende processen die gepaard gaan bij de levensloop van erfgoeddata 	✓			bewaren en ontsluiten van erfgoeddata <ul style="list-style-type: none"> • Kennis van projectmanagement • Kennis van coachingstechnieken • Grondige kennis van de erfgoedsector • Grondige kennis van informatiebeheer • Grondige kennis van relevante (internationale) standaarden, inzichten en methodes voor het beschrijven en het omgaan met erfgoed en digitale bestanden (bv. zie oplijsting bij Project CEST, OSLO-standaarden register,...) • Grondige kennis van de organisatie(structuur) • Grondige kennis van relevante open data standaarden
<ul style="list-style-type: none"> • Werkt algemene principes uit over gelijkvormigheid van erfgoeddata en ziet toe op de toepassing ervan 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft oog voor de diversiteit van erfgoeddata en vat deze diversiteit in een overkoepelend datamodel 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Bepaalt in overleg met interne/externe experts de onderliggende systeemarchitectuur en de daarvoor benodigde technische vereisten 		✓		
<ul style="list-style-type: none"> • Sensibiliseert en motiveert de medewerkers over het belang van goed databeheer 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunt medewerkers bij de toepassing van goed databeheer 	✓			
7. Zorgt ervoor dat de erfgoeddata doorzoekbaar en beschikbaar zijn voor intern en extern hergebruik				
<ul style="list-style-type: none"> • Kiest de meest geschikte uitwisselingsstandaard met het oog op het linken van erfgoeddata en een zo breed mogelijke data-ontsluiting 		✓		<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van GIS of locatiegebonden informatie • Kennis van FAIR principes • Kennis van interne en externe processen waarin de erfgoeddata hergebruikt kunnen worden • Kennis van Web Content Accessibility Guidelines • Grondige kennis van de erfgoedsector • Grondige kennis van relevante (internationale) standaarden, inzichten en methodes voor het beschrijven en het omgaan met erfgoed en digitale bestanden (bv. zie oplijsting bij Project CEST, OSLO-standaarden register,...) • Grondige kennis van hergebruiklicenties (bv. Rights
<ul style="list-style-type: none"> • Stelt structurele metadata ter beschikking van eventuele hergebruikers 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Documenteert de eigen werking rond het intern en extern beschikbaar maken van erfgoeddata 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Zorgt dat de voorwaarden voor hergebruik duidelijk en vindbaar zijn 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Past de gebruiksrechten toe conform het beleid van de organisatie 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> • Informeert ontwikkelaars en andere hergebruikers over het gebruik van de 	✓			

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
erfgoeddata				Statement en Creative Commons,...) • Grondige kennis van de organisatie(structuur) • Grondige kennis van relevante open data standaarden • Grondige kennis van relevante externe erfgoedbronnen/authority files (bv. AAT, Iconclass, RKDartists, ULAN, VIAF,...) • Grondige kennis van platformen waarop datasets beschikbaar worden gemaakt
<ul style="list-style-type: none"> • Zoekt actief mogelijkheden hoe open data kunnen gepubliceerd worden in online platformen, eventueel in samenspraak met communicatiemedewerkers 		✓		
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft aandacht voor gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van de applicaties en het gestructureerd publiceren van erfgoeddata 	✓			

2.2 BESCHRIJVING COMPETENTIES ADHV DE DESCRIPTORELEMENTEN

Kennis

- Basiskennis van veiligheidsvoorschriften voor het omgaan met erfgoed(data)
- Basiskennis van de relevante internationale conventies (bv. UNESCO, Europese wetgeving,...)
- Kennis van relevante vakgerichte literatuur
- Kennis van kantoorsoftware
- Kennis van (strategische) communicatietechnieken
- Kennis van een relevante (kunst)historische context
- Kennis van GIS of locatiegebonden informatie
- Kennis van FAIR principles
- Kennis van methodologie en procedures voor inventarisatie en/of collectiemanagement
- Kennis van de erfgoedgemeenschap en de diverse betrokkenen binnen die gemeenschap
- Kennis van de relevante ethische codes (bv. ICOM, ICOMOS, ECCO, IFLA, ICA, UNESCO,...)
- Kennis van de ethische principes, verbonden aan de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed
- Kennis van gepaste communicatie en werkvormen in het kader van participatie en dialoog met de erfgoedgemeenschap
- Kennis van relevante crowdsourcingstechnieken
- Kennis van relevante wetgeving rond databescherming en online privacy
- Kennis van intellectuele eigendomsrechten
- Kennis van digitale inventarisatietechnieken

- Kennis van de systeemarchitectuur
- Kennis van de visie en de doelstellingen op korte en lange termijn van de organisatie
- Kennis van adviestechnieken
- Kennis van processen die gepaard gaan bij het vergaren, registreren, bewaren en ontsluiten van erfgoeddata
- Kennis van projectmanagement
- Kennis van coachingstechnieken
- Kennis van interne en externe processen waarin de erfgoeddata hergebruikt kunnen worden
- Kennis van Web Content Accessibility Guidelines

- Grondige kennis van de erfgoedsector
- Grondige kennis van informatiebeheer
- Grondige kennis van relevante (internationale) standaarden, inzichten en methodes voor het beschrijven en het omgaan met erfgoed en digitale bestanden (bv. zie oplistijng bij Project CEST, OSLO-standaarden register,...)
- Grondige kennis van hergebruiklicenties (bv. Rights Statement en Creative Commons,...)
- Grondige kennis van de organisatie(structuur)
- Grondige kennis van relevante open data standaarden
- Grondige kennis van relevante externe erfgoedbronnen/authority files (bv. AAT, Iconclass, RKDartists, ULAN, VIAF,...)
- Grondige kennis van platformen waarop datasets beschikbaar worden gemaakt

Cognitieve vaardigheden

- Blijft op de hoogte van relevante nieuwe inzichten en methodes
- Doet voorstellen voor eigen vorming en opleiding
- Volgt opleidingen
- Neemt deel en werkt mee aan studiedagen, werkgroepen, colloquia
- Zorgt voor een doorstroming van de opgebouwde deskundigheid
- Onderhoudt een netwerk met collega-erfgoedwerkers binnen en buiten de organisatie
- Organiseert de eigen werkplanning volgens de vooropgestelde doelstellingen
- Past de methodologie en procedures voor informatiebeheer toe, waaronder inventarisatie en/of collectiemanagement
- Past principes van duurzaamheid toe op alle fasen van de levensloop van erfgoeddata
- Past de specifieke ethische codes toe
- Motiveert en betreft de erfgoedgemeenschap bij de (digitale) registratie van erfgoed indien relevant
- Respecteert en erkent de waarde en diversiteit van de erfgoedgemeenschap
- Communiceert transparant met de erfgoedgemeenschap
- Past de specifieke ethische codes toe
- Houdt rekening met intellectuele eigendomsrechten die rusten op het erfgoed en linkt het erfgoed indien nodig aan hergebruiklicenties
- Koppelt terug met juridische experts indien nodig
- Past de relevante wetgeving rond databescherming en online privacy toe
- Adviseert het beleid over het interne informatie- en metadatabeleid van de organisatie
- Analyseert en rapporteert over de geboekte resultaten op vlak van databeleid
- Adviseert het beleid over optimalisatie van de werking (workflows, automatisering van processen)

- Adviseert het beleid over het ter beschikking stellen van erfgoeddata voor intern en extern hergebruik
- Werkt nauw samen met en adviseert alle betrokken diensten van de organisatie
- Maakt een datamanagementplan en implementeert het
- Coördineert ondersteunende processen die gepaard gaan bij de levensloop van erfgoeddata
- Werkt algemene principes uit over gelijkvormigheid van erfgoeddata en ziet toe op de toepassing ervan
- Heeft oog voor de diversiteit van erfgoeddata en vat deze diversiteit in een overkoepelend datamodel
- Sensibiliseert en motiveert de medewerkers over het belang van goed databeheer
- Ondersteunt medewerkers bij de toepassing van goed databeheer
- Stelt structurele metadata ter beschikking van eventuele hergebruikers
- Documenteert de eigen werking rond het intern en extern beschikbaar maken van erfgoeddata
- Zorgt dat de voorwaarden voor hergebruik duidelijk en vindbaar zijn
- Past de gebruiksrechten toe conform het beleid van de organisatie
- Informeert ontwikkelaars en andere hergebruikers over het gebruik van de erfgoeddata
- Heeft aandacht voor gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van de applicaties en het gestructureerd publiceren van erfgoeddata

Probleemoplossende vaardigheden

- Kiest in overleg met de verantwoordelijke standaarden voor (digitale) opslag en registratie passend bij het erfgoed
- Detecteert en analyseert problemen en werkt een oplossingsstrategie uit
- Monitort het gebruik van platformen en doet verbetervoorstellen
- Bepaalt in overleg met interne/externe experts de onderliggende systeemarchitectuur en de daarvoor benodigde technische vereisten
- Kiest de meest geschikte uitwisselingsstandaard met het oog op het linken van erfgoeddata en een zo breed mogelijke data-ontsluiting
- Zoekt actief mogelijkheden hoe open data kunnen gepubliceerd worden in online platformen, eventueel in samenspraak met communicatiemedewerkers

Motorische vaardigheden

Omgevingscontext

- Het beroep gebeurt in samenwerking met uiteenlopende (groepen) personen die betrokken zijn bij digitale processen in het kader van erfgoed binnen en buiten de organisatie
- De beroepsbeoefenaar moet zowel werken met collega's als met externen
- Het beroep wordt uitgeoefend in samenspraak met betrokken beleidsorganen
- De beroepsbeoefenaar moet een breed netwerk aan relevante partners uit cultuur, welzijn, onderwijs en onderzoek uitbouwen en in stand houden
- Het werk vindt in verschillende (kantoor)omgevingen plaats
- Het beroep impliceert voornamelijk beeldschermwerk
- Het beroep impliceert het organiseren, voorbereiden en leiden van vergaderingen

- De beroepsbeoefenaar moet nieuwe technologische ontwikkelingen kunnen traceren, onderzoeken en integreren in de interne en externe erfgoedwerking
- De beroepsbeoefenaar moet rekening houden met de (wisselende) belangen van alle relevante stakeholders in de erfgoedsector
- De beroepsbeoefenaar moet complexe informatie zo gestructureerd mogelijk verwerken en zo toegankelijk mogelijk ter beschikking stellen
- Het beroep wordt uitgeoefend binnen de context van de (erfgoed)organisatie met bijhorende doelstellingen en werkingskader
- Het beroep wordt uitgevoerd binnen de context van wisselende werkdruk die kan wijzigen volgens dag van de week of periode van het jaar
- Het beroep vereist flexibiliteit door de diversiteit van het erfgoed
- De beroepsinvulling hangt af van de grootte van de erfgoedorganisatie en het soort erfgoed
- De beroepsbeoefenaar woont regelmatig netwerkmomenten, congressen en infomomenten bij

Handelingscontext

- Het beroep vereist het methodisch, nauwkeurig en gestructureerd handelen volgens de relevante (internationale) standaarden, inzichten en methodes voor het beschrijven en het omgaan met erfgoed en erfgoeddata
- Het beroep vereist kwaliteitsvol omgaan met erfgoed en erfgoedgemeenschappen
- De beroepsbeoefenaar gaat op verantwoorde wijze om met verschillende soorten hardware en software
- De beroepsbeoefenaar moet de nodige leergierigheid aan de dag leggen om zijn persoonlijke ontwikkeling en deskundigheid op te bouwen binnen de erfgoedsector
- De beroepsbeoefenaar beheert zowel digitale als niet-digitale data
- Het beroep vereist een voeling met het doelpubliek in het kader van informatiebeheer- en ontsluiting
- Het beroep vereist aandacht voor verschillende elementen tegelijkertijd binnen een taak
- Het beroep vereist zowel analyse- als syntheseopdrachten
- De beroepsbeoefenaar moet aandacht hebben voor de gevoeligheden of prioriteiten van een organisatie

Autonomie

Is zelfstandig in

- het adviseren van het beleid inzake erfgoeddata en informatiesystemen voor de erfgoedwerking
- het beheren, optimaliseren en ontsluiten van de erfgoeddata
- het coördineren en het uittekenen van de procedures en krijtlijnen van het interne informatie- en metadata-beleid van de organisatie
- het opbouwen en onderhouden van een relevant netwerk
- het sensibiliseren en motiveren van de medewerkers

Is gebonden aan

- de deontologische code(s) en relevante wetgeving
- de relevante (internationale) standaarden

- het beleid, de missie en de doelstellingen van de erfgoedorganisatie
- de opdrachten en taakverdeling van de erfgoedorganisatie

Doet beroep op

- interne en externe inhoudelijke en technische partners voor afstemming, ondersteuning en tussentijds advies
- de erfgoedgemeenschap

Verantwoordelijkheid

- Ontwikkelt de eigen deskundigheid
- Gaat op een methodische en duurzame manier om met erfgoed
- Gaat op een respectvolle en deskundige manier om met de erfgoedgemeenschap
- Houdt rekening met de juridische en ethische status van het erfgoed en onderneemt actie indien nodig
- Adviseert het beleid van de organisatie over de processen op vlak van databeleid en de optimalisatie ervan
- Coördineert het interne informatie- en metadatabeleid van de organisatie
- Zorgt ervoor dat de erfgoeddata doorzoekbaar en beschikbaar zijn voor intern en extern hergebruik

2.3 ATTESTEN EN VOORWAARDEN

Wettelijke attesten en voorwaarden

Er zijn geen (wettelijke) attesten of voorwaarden vereist.

3. Arbeidsmarktrelevantie / maatschappelijke relevantie

3.1 ARBEIDSMARKTRELEVANTIE

Tewerkstelling

In de erfgoedsector zijn verschillende soorten erfgoedbeheerders actief.

Collectiebeherende organisaties

Op de erfgoedkaart in Vlaanderen zijn 474 musea, 236 privaatrechterlijke en publiekrechtelijke archiefinstellingen en 148 erfgoedbibliotheken geregistreerd. Daarnaast zijn er 80 documentatiecentra geregistreerd.

Er zijn eind 2019 in Vlaanderen 11.435 beschermde monumenten en de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed in Vlaanderen bevat 76.135 goederen. Er zijn 1567 beschermde stads- of dorpsgezichten, 680 beschermde cultuurhistorische landschappen en 47 beschermde archeologische sites. Daarnaast zijn er ook landschappelijke en archeologische items vastgesteld (15 historische tuinen en parken, 86 houtig erfgoed, 106 landschapsatlasrelicten en 72 archeologische zones).

Er zijn in Vlaanderen ook 15 erkende onroerenderfgoeddepots. Zij staan in voor de correcte ex situ

bewaring en ontsluiting van het merendeel van de archeologische collecties en ander onroerend erfgoed in Vlaanderen. Om erkend te worden als onroerenderfgoeddepot dient een organisatie met rechtspersoonlijkheid een aanvraag in en moet ze aan meerdere voorwaarden voldoen. Voorbeelden daarvan zijn dat het onroerenderfgoeddepot publiek toegankelijk moet zijn op geregelde en welbepaalde tijdstippen en oplossingen aanbiedt voor erfgoed dat door omstandigheden tijdelijk of permanent niet meer op zijn oorspronkelijke plaats kan blijven.

Dienstverlenende cultureel-erfgoedorganisaties

In het kader van Cultureelerfgoeddecreet van 2017 kent de Vlaamse Regering voorts ook werkingssubsidies toe voor het opnemen van een dienstverlenende rol op landelijk of regionaal niveau.

- Er zijn momenteel 11 organisaties die gesubsidieerd worden voor de periode 2019-2023 voor het opnemen van een dienstverlenende rol op landelijk niveau. Een rol is "een dienstverlenende taak of een cluster van dienstverlenende taken die uitgevoerd wordt ter ondersteuning van, rechtstreeks of onrechtstreeks, de functies bij andere actoren of cultureel-erfgoedgemeenschappen". Het kan gaan over diverse types van rollen, bijvoorbeeld rond een bepaald thema of type erfgoed, of over een bepaalde technisch-functionele expertise, of m.b.t. een bepaalde deelsector.

- Ook steden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden kunnen een werkingssubsidie aanvragen voor het opnemen van een dienstverlenende rol op regionaal niveau, ter ondersteuning van het (boven)lokale cultureel-erfgoedbeleid. Met deze werkingssubsidie wordt er een erfgoedcel gefinancierd die een ondersteunende rol opneemt naar cultureel-erfgoedactoren op het grondgebied. Voor de periode 2021-2026 zullen er 26 dienstverlenende rollen op regionaal niveau ondersteund worden.

Sommige organisaties combineren een collectiebeherende functie met een dienstverlenende functie. Organisatie voor het immaterieel cultureel erfgoed

Er is tevens in het kader van het Cultureelerfgoeddecreet van 2017 een cultureel-erfgoedorganisatie die de cultureel-erfgoedwerking opneemt voor het immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen. De organisatie modereert onder meer het digitale platform www.immaterieelerfgoed.be waarop immaterieel erfgoed geïnventariseerd wordt, in een gedeeld beheer met de Vlaamse overheid. Het kadert binnen de verplichting van lidstaten om immaterieel cultureel erfgoed te inventariseren binnen hun grondgebied, ter uitvoering van de Unesco Conventie van 2003 voor het borgen van het immaterieel cultureel erfgoed.

FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed FARO

Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, neemt een belangrijke ondersteunende taak op voor het gehele Vlaamse cultureel-erfgoedveld. Het steunpunt vervult een intermediaire functie, tussen de Vlaamse overheid en het veld in.

Overheden

De meeste gemeenten zijn eigenaar van erfgoed en staan in voor het goed beheer ervan.

Erkende onroerenderfgoedgemeenten kunnen aanvullend op de Vlaamse beleidsprioriteiten een eigen onroerenderfgoedbeleid ontplooiën (zo geven ze bepaalde toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen) en een eigen lokale erfgoedreflex creëren. Eind 2021 zijn er 22 erkende onroerenderfgoedgemeenten (op 300 gemeenten in Vlaanderen).

Lokale besturen kunnen gezamenlijk een intergemeentelijk samenwerkingsverband oprichten en dit laten erkennen als een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED). Hierbij ondersteunt een IOED aangesloten gemeentebesturen zowel bij hun gemeentelijk beleid als bij het uitvoeren van andere taken die uit het Onroerenderfgoeddecreet voortvloeien. In totaal telt Vlaanderen op 2 december 2021 26 erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten. Hier maken in totaal 181 steden en gemeenten in Vlaanderen deel van uit.

Andere maatschappelijke domeinen

Ook in andere maatschappelijke domeinen bestaan organisaties die erfgoed beheren (bv. scholen,

universiteiten, zorginstellingen, theaters, kerkelijke instellingen). Tot slot zijn er talrijke privé-eigenaars van monumenten en collecties.

Verenigingen

Erfgoedverenigingen, zoals heemkundige kringen en verenigingen van traditiedragers (bv. reuzen), zijn vaak actief omtrent immaterieel erfgoed en het beheer van collecties. De erfgoedkaart telt momenteel 670 verenigingen (www.erfgoedkaart.be).

3.2 MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE RELEVANTIE

Belang vanuit cultureel-historisch perspectief

Breed maatschappelijk belang

Erfgoed is een gemeenschappelijk goed voor de samenleving. Het vormt onze geheugens, levert een bijdrage aan onze individuele en collectieve identiteitsvorming, geeft inzichten in maatschappijen en mensen uit het verleden en het heden. Erfgoed is het DNA van de samenleving. Zo zal in conflictsituaties vaak op de eerste plaats het erfgoed geïdentificeerd worden om een gemeenschap te treffen en zal deze alles in het werk stellen om haar kostbare nalatenschap te beschermen. Bovendien is cultureel erfgoed een bron voor andere domeinen zoals toerisme, onderwijs, wetenschap, zorg en ondernemerschap. Ook economische, toeristische, diplomatieke en maatschappelijke doelstellingen houden best rekening met een kwaliteitsvolle, evenwichtige en duurzame benadering van cultureel erfgoed en cultureelerfgoedwerking.

De Eurobarometer 2017 geeft aan dat 54% van de Belgen zich persoonlijk betrokken voelt bij cultureel erfgoed (als bewoner, via het deelnemen aan erfgoedactiviteiten,...). 87% van de Belgen vindt erfgoed belangrijk voor België als land. 68% van de Belgen zegt dat ze dicht bij een vorm van cultureel erfgoed wonen.

Uit het draagvlakonderzoek dat Onroerend erfgoed in 2018 organiseerde werd duidelijk dat Vlamingen de diversiteit van onroerend erfgoed appreciëren en haast unaniem vinden dat dit behouden moet worden. Het gaat dan in de eerste plaats om klassiekers zoals burchten, kastelen en landhuizen (88%). Maar ook andere categorieën van erfgoed scoren hoog: landschappen (85%); parken en tuinen (80%); stads- en dorpsgezichten (80%); historisch belangrijke plekken (76%); archeologische sites (73%)... Burgers rekenen op de overheid om voor het behoud van onroerend erfgoed te zorgen (68%). Ze verwachten ook dat de overheid monumenten en landschappen restaureert (53%) en ze openstelt (46%).

Uit een onderzoek van het Agentschap Onroerend erfgoed uit 2019 uitgevoerd door VITO en UHAsselt naar de betalingsbereidheid van Vlamingen voor onroerend erfgoed in hun buurt bleek dat een Vlaams gezin op jaarbasis gemiddeld 22 euro over heeft voor het behoud van een object met erfgoedwaarde in zijn of haar buurt.

Deelname aan erfgoed

Heel wat mensen beleven en bezoeken erfgoed. De Eurobarometer 2017 geeft aan dat 55% van de Belgen in 2017 minstens een keer een monument (bouwkundig, maar ook archeologische site of beschermde tuin) bezocht en 51% een museum of galerij. 71% van de Belgen zegt dat de aanwezigheid van cultureel erfgoed van invloed kan zijn op hun vakantiebestemming.

De studiedienst van de Vlaamse regering (nu: Statistiek Vlaanderen) verzamelde cijfers voor cultuurparticipatie in de jaren 2011 en 2018. 57% van de Vlamingen bezocht minstens 1 keer per jaar een bezienswaardig gebouw of monument in 2018. 36% van de Vlamingen bezocht in 2011 een museum, tentoonstelling of galerij in België, in 2018 was dat 43%. 15% deed dat zelfs 3 tot 5 keer of zelfs meer per jaar. De deelname aan (begeleide) historische wandelingen en aan herdenkingsfeesten of historische optochten was in 2018 23% en 15%. Dat betekent een stijging van

4 à 5% ten opzichte van 2011.

Eveneens uit het draagvlakonderzoek uit 2018 blijkt dat Onroerend erfgoed voor het merendeel van de bevolking onderdeel uit maakt van het dagelijks leven. Tijdens alledaagse activiteiten zoals wandelen, fietsen, winkelen... hoort onroerend erfgoed er voor 91% van de bevolking 'vanzelfsprekend' bij. Het bezoeken van erfgoed varieert met het type. Voor 8 op de 10 Vlamingen staat een bezoek aan een monument minstens één keer per jaar op het programma. Ook historisch waardevolle landschappen of parken trekken veel bezoekers (73%). Een industriële site bezoeken gebeurt een stuk minder (55%). De bezoeken gebeuren hoofdzakelijk in de omgeving van de eigen woonplaats (64%) en Vlaanderen (78%), maar een hoog percentage bezoekt op reis ook graag erfgoed in het buitenland (67%). 4% zet zich in als vrijwilliger voor het behoud van onroerend erfgoed.

Naast deze receptieve erfgoedbeleving bestaat er ook een groot aantal erfgoedverenigingen, waaraan burgers actief participeren. De erfgoedkaart telt momenteel 669 verenigingen, waaronder heemkundige kringen, genealogische verenigingen en verenigingen van traditiedragers (www.erfgoedkaart.be). Op www.immaterieelerfgoed.be hebben zich in 2021 206 immaterieel-erfgoedpraktijken geregistreerd, waarvan 63 praktijken een erkenning hebben als immaterieel cultureel erfgoed in het kader van de Inventaris Vlaanderen van het immaterieel cultureel erfgoed.

Internationaal kader

Deze duurzame en kwaliteitsvolle zorg voor en omgang met cultureel erfgoed wordt internationaal ondersteund door verschillende organisaties zoals UNESCO, de Raad van Europa (conventie van Faro, strategy 21), de Europese Commissie en verschillende internationale beroepsverenigingen en NGO's (ECCO, ICOM, ICCROM, ICOMOS,...).

4. Samenhang

